

Paperisaksilla piirustus uusiksi

■ Ilpo Haahtela

Helsingin yliopiston eläintieteen professori Ernst Palmén (1916–91) otti työpöydältään suuret paperisakset oikeaan käteensä ja minun huolellisesti tussilla piirtämäni karttakuvan vasempaan. Sakset alkoivat heilua ja parin minuutin kuluttua piirros oli kappaleina. Teipin avulla ”Eka” kokosi kuvan uudelleen. Esitys oli hämmentävä. Nyt se on hyvä, eikö niin? Mitäpä minä noviisi voin tuohon kokeneen tiedelehden toimittajan toteamukseen sanoa. Kun artikkeli, johon kuva liittyi, ilmestyi *Annales Zoologici Fennici* -lehdessä, mistään ei voinut nähdä, että kuva oli muokattu. Minuun teki suuren vaikutuksen jo se, että Palmén kutsui minut virkahuoneeseensa keskustelemaan käsikirjoituksesta. Englanninkieleeni hän ei puuttunut, vaan jätti sen julkaisusarjan kielentarkastajan Jean Margaret Perttusen huoleksi. Helpolla en päässyt, eikä tainnut päästä kukaan muukaan kirjoittaja.

Teoriassa olisin voinut tutustua Palmèniin jo vuonna 1956 Turun yliopistossa, jossa olin aloittanut biologian ja maantieteen opinnot edellisnä syksynä. Samana vuonna Palmén oli nimetty Helsingin yliopiston eläintieteen professoriksi, minkä lisäksi hän otti vuonna 1956 vastaan kutsun tulla Turkuun hoitamaan osaa eläintieteen professuurista, kun K. J. Valle joutui vakavan sairauden vuoksi jäämään virkavapaalle. Me opiskelijat ihmettelimme, kuka tämä uusi professori oikein oli ja mitä hän teki. Hän ei jatkanut Vallen aloittamaa luentosarjaa eikä opettanut meille mitään muutakaan. Hän oli täysin näkymätön.

Totuus miehestä alkoi hahmottua toimiessani tutkijana Tvärminnen eläintieteellisellä asemalla vuosina 1968–72. Ensimmäinen muistikuva rennosti professorista on kyllä Helsingistä. Istuin samassa pöydässä Palménin kanssa Eläintieteen laitoksen pienessä kahvilassa. Palmén

osoitti nuorta varsin hauskanäköistä opiskelijatyttöä sanoen minulle, että tuota Kilkkiä sinun kannattaisi tutkia. Tutkimuskohteeni oli Itämeren rumimpiin kuuluva äyriäinen, kilkki, jonka parissa yötä päivää ahersin. Sanoin Palménille, että minulla on jo kaunis vaimo ja lapsia, joten en halua siirtyä rumasta kilkistä kauniiseen.

Palménilla oli Tvärminnessä käytössään asemalle kuuluva huvilakiinteistö, jossa hän kesäisin asui milloin virkatyöltään ehti. Vielä yliopiston rehtorina ja kanslerina toimiessaan Eka oli Tvärminnessä yksi meistä ja hän osallistui illanviettoihimme, joita silloin tällöin järjestettiin. Iki-muistoiseksi kehkeytyi pienen seurueen iltajuhla elokuussa 1972. Valmistauduin muuttamaan synnyinkaupunkiini Turkuun. Olin päättänyt pakata työhuoneeni tavarat yön kuluessa hyvään järjestykseen. Yllätyksekseni Laila Keynäs ja Saara Broberg saapuivat huoneeseeni ilmoittaen, että lähtöjuhlan alkua kahden tunnin kuluttua. ”Sinä poistut täältä nyt ja me pakkaamme tavarasi.” Vastaväitteitä ei suvaittu. Juhlatarjoilun olivat naiset hoitaneet upeasti.

Palmén oli mukana ja hyvässä vauhdissa. Lukija voi vapaasti kuvitella, mitä kaikkea hauskaa illan aikana tapahtui. Siitä minä en muista juuri mitään, mutta seuraava aamu oli elämäni kauheimpia. Matkalla Turkuun joutui autoa kuljettanut laboratoriomestari Birger Sjölund pitämään monta mustikansyöntitaukoa. Nämä hän aina palautti mieleeni, kun myöhemmin tapasimme. Myös Eka muisteli iltaa vielä vuosien kuluttua. Taisi kokeneena kestää juhlimisen minua huomattavasti paremmin. Muuten, tavaroitteen järjestelyyn Turussa kului viikkoja.

Kirjoittaja on eläkkeellä oleva eläintieteilijä ja museotutkija.